

یادداشت

مجید قاسم کردی حقوقدان و فعال مدنی

انجیلسی؛ پرونده‌های مفتوح در دادگاه وجدان عمومی و قانون

دادخواهی برای بابلکنار

بحران مدیریت پسماند در سایت انجیلسی بابلکنار، اکنون دیگر نه یک هشدار زیست‌محیطی، بلکه پرونده‌ای مفتوح در دادگاه وجدان عمومی و قانون است؛ فاجعه‌ای که از مرز بی‌تفاوتی گذشته و به نقطه‌ای رسیده که مداخله مستقیم قانونگذاران و نهادهای قضایی را ناگزیر ساخته است. انباشت میلیون‌ها تن زباله، انتشار شیره‌های سمی و نفوذ به سفره‌های آب زیرزمینی و آلودگی مستقیم رودخانه بابلرود، صرفاً یک خطای فنی نیست، بلکه جلوه‌ای از کم‌توجهی و فقدان نظارت مؤثر است. این موضوع، نشان می‌دهد که حقوق اساسی شهروندان در برخورداری از محیط زیست سالم و امن، حقوقی است بسیار واجد اهمیت که مطلقاً نمی‌توان نادیده‌اش گرفت در اصول بنیادین قانون اساسی، بویژه اصل ۵۰، به رسمیت شناخته شده است.

ترک فعل، تخلف اداری یا جرم محیط زیستی؟

آنچه در انجیلسی روی داده، نمونه‌ای کلاسیک از «ترک فعل» در حوزه اجرایی در برابر یک وظیفه قانونی و بدیهی است. مسئولانی که باید حافظ منافع عمومی و سلامت زیست‌بوم منطقه باشند، نه‌تنها در دهه‌های گذشته اقدامی مؤثر برای دفع اصولی زباله انجام ندادند، بلکه با سکوت، قصور و بی‌عملی، زمینه‌ساز یکی از گسترده‌ترین فجایع زیست‌محیطی در استان مازندران شده‌اند. این موضوع، صرفاً تخلف اداری نیست، بلکه در صورت احراز عنصر معنوی ترک فعل و آگاهی مدیران مربوطه نسبت به پیامدهای ناشی از این بی‌عملی، می‌توان از منظر حقوق کیفری نیز آن را بررسی کرد. مواد ۶۸۸ و ۶۸۶ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) در زمینه آلوده‌سازی محیط زیست، بستر مناسبی را برای رسیدگی قضایی به چنین جرایمی فراهم کرده است.

ضرورت تشکیل کمیته ویژه قضایی

تشکیل «کمیته قضایی ویژه رسیدگی به جرایم محیط زیستی سایت انجیلسی» اقدامی فوری و ضروری است. چنین کمیته‌ای می‌تواند با استناد به مفاد صریح قانون، نه‌تنها ترک‌فعل کنندگان را مورد پیگرد قرار دهد، بلکه مسیر را برای ایجاد سازوکار پایدار مدیریت در حوزه پسماند باز کند.

همچنین، دیوان عدالت اداری در چهارچوب اصل ۱۷۳ قانون اساسی، صلاحیت بررسی ابعاد حقوقی این بحران را دارد و حتی ورود سازمان بازرسی کل کشور و معاونت حقوق عامه قوه قضائیه نیز می‌تواند گام مؤثری در پیگیری این فاجعه ملی باشد.

یک الزام قانونی؛ نه یک توصیه زیست‌محیطی

ممنوعیت ورود زباله به سایت انجیلسی، اگرچه اقدامی دربرهنگام است، اما باز هم کفایت نمی‌کند. ساماندهی کامل پسماندهای دیو شده، ساخت سازه‌های تثبیت‌کننده، پوشش کامل کوه زباله و جلوگیری از نفوذ باران و شیرابه‌سازی، نه یک راهکار فنی، بلکه الزام قانونی در راستای اصل پیشگیری از خسارات جبران‌ناپذیر است. ادامه وضعیت موجود، بی‌مبالاتی مدیریتی و تهدید علیه سلامت عمومی شهروندان است که می‌تواند طبق قانون مسئولیت مدنی، منبای جبران خسارت نیز قرار گیرد.

بابلکنار؛ قربانی جانمایی غیرقانونی

جانمایی سایت پسماند انجیلسی، در دل جنگل‌های هیرکانی و در ارتفاعات مشرف بر منابع آبی، نقض آشکار ضوابط زیست‌محیطی و اصول شهرسازی پایدار است. هیچ استدلالی نمی‌تواند توجیه‌گر این جانمایی غیرعلمی و خطرناک باشد.

اراده حقوقی برای احقاق حقوق عمومی امروز بازخوانی اصل ۵۹ قانون اساسی را ضروری می‌سازد که مردم در چنین بزنگاه‌هایی باید بتوانند در تعیین سرنوشت خود مشارکت کنند.

تکلیف دولت، تعهد مجلس، وظیفه قوه قضائیه

در شرایطی که مجلس شورای اسلامی، بوجه مشخصی برای مدیریت بحران زباله در مازندران پیش‌بینی کرده است، اما واکنش‌های پروژه‌ها به دستگاه‌های غیرفعال یا غیرپاسخگو، منابع عمومی را هدر می‌دهد. اکنون که براساس حکم نهایی مراجع قضایی، ورود زباله به سایت انجیلسی به طور دائم ممنوع شده است، اما ضرورت دارد بنگار جدید با رعایت تمامی ضوابط حقوقی و زیست‌محیطی شناسایی و معرفی شود.

مسئولیت در برابر طبیعت، مسئولیت در برابر قانون

سایت انجیلسی نه یک «چالش محلی»، بلکه نشانه‌ای عینی از بحران حکمرانی زیست‌محیطی در ایران است. حق مردم برای داشتن هوای پاک، آب سالم و طبیعت ایمن، حقوقی عمومی و بنیادین است که نقض آن نه‌تنها پیامدهای انسانی دارد، بلکه تبعات حقوقی گسترده‌ای نیز به دنبال خواهد داشت. اگر نهادهای مسئول از حالا اقدام نکنند، تاریخ این فاجعه را نه با بارش باران، بلکه با قطرات شیرابه‌ای خواهد نوشت که نشانه فراموشی مسئولیت و سکوت در برابر قانون است.

نسخه نجات گیاهان دارویی از برداشت بی‌رویه چیست؟

به دنبال مرهمی برای زخم زاگرس

گزارش

امیدسجدیان

تهیلهگر فرزندهای مشارکتی، دبیر شکل نهفت سبز زاگرس

این روزها شبکه‌های اجتماعی و پلتفرم‌های خریدوفروش، تصویر روشنی از حال و روز طبیعت زاگرس پیش روی ما می‌گذارند؛ از ویدیوهای کندن لاله‌های واژگون و گیاهان دارویی تا آنگهی‌های وسوسه‌برانگیز فروش موسیر، قارچ، لیزک و بیلهر. تصویری که اگرچه عادی شده، اما در پس آن فاجعه‌ای خاموش در حال شکل‌گیری است.

حراج گیاهان دارویی در شبکه‌های اجتماعی

پیج‌ها را نگاه می‌کنم؛ عکس‌هایی از غارت گیاهان کوه سیاه و دام‌هایی که در دشتی از لاله‌های واژگون جولان می‌دهند، رد می‌کنم. چشم به تصاویر گل‌فروشی‌های شیک می‌افتد که لاله‌های واژگون و گیاهان دارویی را در بسته‌بندی‌های مجلل عرضه می‌کنند. پایین‌تری می‌آیم، ویدیویی از کندن لاله واژگون توسط زنی دیگر ترد شده است. خسته از اخبار، اینستاگرام را می‌بندم و به دیوار سرمی‌زنم. دنبال محلی برای اجاره می‌گردم. قیمت‌ها سرسام‌آور است. کلافه، چشمم به آنگهی‌های فروش گیاهان دارویی می‌افتد؛ بیلهر، لیزک، موسیر، قارچ...

دیوار را می‌بندم و به خیابان می‌زنم. خودم را تا خیابان اصلی شهر می‌کشانم؛ چهارراه سینما. البته فقط نام «سینما» را یکم می‌کنشد. سال‌هاست سینمای قدیمی را خراب کرده‌اند و سازه بی‌قواره‌ای به جایش قد کشیده که قرار بود سرمایه‌گذار در دو سال آن را به مرکز فرهنگی تبدیل کند. سال‌ها گذشته و هنوز نشده. از موضوع دور نشویم. غلغله جمعیت است. یکی از بازارهای فروش گیاهان دارویی همین جا برپاست. زن و مرد، پیر و جوان،

مشتریانی از هر قشر و گروه، دور بساط فروشندگان حلقه زده‌اند. کیسه‌های پر از گیاهان معطر. گیاهانی که از دل کوهستان آورده شده و با قیمت بالا فروخته می‌شوند. بخشی از این گونه‌ها سال‌هاست در فهرست در خطر انقراض‌اند و برخی منقرض شده‌اند. هرجایی که این گیاهان ریشه می‌دانند، حالا تهدید شده است. همچه ادامه دارد. به گروه‌های مجازی سرمی‌زنم. زیر پست‌های تبلیغ گیاهان دارویی و لاله‌های واژگون، لعن و نفرین و ناسزا ردیف است. اما آریا لعن و نفرین‌ها کاری از پیش می‌برد؟

بازاری بزرگ برای ریشه کردن گیاهان دارویی

روقی بی‌سابقه بازار این گیاهان، بویژه در سال‌های اخیر، چنان داغ شده که دیگر به بازارچه‌های محلی محدود نمی‌شود و از کوهستان تا خیابان‌های شهر و فضای مجازی، گسترش یافته است. بازار مصرف این گیاهان خوش‌عطر و طعم‌تنها به کهگیلویه خوزستان، لرستان، کردستان... یا شهرهای اطراف ختم نمی‌شود، بسیاری از شهرها و استان‌های دیگر مقصد این گیاهان هستند و با قیمت بالایی به فروش می‌رسند این در حالی است که بخش قابل‌توجهی از این گونه‌ها در خطر انقراض قرار دارند و تداوم این روند، در آینده نزدیک به نابودی کامل پوشش گیاهی و در پی آن تخریب اکوسیستم‌های زاگرس منجر خواهد شد.

استفاده از گیاهان دارویی به سال‌های

درمانی که به طبیعت زخم می‌زند

از بین بردن پوشش گیاهی و برداشت گسترده آن، رویش مجدد این گیاهان را با مشکل مواجه می‌کند و از طرفی مقاومت زمین در مقابل باززندگی کم می‌شود. همچنین دامنه حضور انسان در طبیعت برای چیدن این گیاهان به مناطق صعب‌العبور و مناطقی که دسترسی به آن دشوار است، کاهش یافته است. با توجه به اهمیت اقتصادی و فرهنگی گیاهان دارویی، ضرورت دارد اقدامات فوری برای حفاظت از این منابع طبیعی و جلوگیری از برداشت بی‌رویه صورت گیرد.

اخیر منتهی نمی‌شود و قدمت تاریخی دارد. با این حال، گذشتگان ما در مناطق صعب‌العبور نه‌تنها باعث می‌شود سالانه افراد زیادی مجروح شوند، بلکه در مواردی آنها جان خود را هم از دست می‌دهند. به‌علاوه از تبعات انقراض‌اند و برخی منقرض شده‌اند. مناطقی که محل قلمرو حیات‌وحش است، اشاره کرد.

قانون چه می‌گوید؟

قوانین موجود، مانند قانون بهره‌برداری از عرصه‌های مرتعی و ماده ۶۰۷ قانون مجازات اسلامی، هرچند روی کاغذ بازارنده‌اند، اما در عمل به دلیل ضعف نظارت و نبود ضمانت اجرایی مؤثر، نتوانسته‌اند سد راه این تاراج سبز شوند. واقعیت این است که برخوردهای قهری پس از انجام تخلف، نه‌تنها باززندگی ندارد، بلکه گاه به انکار و مخفی‌کاری

توسعه پایدار دو کشور گام‌های مؤثری برداشته شود. وی در پایان با ابراز امیدواری نسبت به موفقیت‌آمیز بودن این همکاری‌ها، از همتای خود در مصر دعوت کرد با سفر به ایران، از ظرفیت‌ها و برنامه‌های توسعه‌ای حوزه گردشگری کشورمان آگاه شود.

نغمه‌های عضو

و توسعه پایدار دو کشور گام‌های مؤثری برداشته شود. وی در پایان با ابراز امیدواری نسبت به موفقیت‌آمیز بودن این همکاری‌ها، از همتای خود در مصر دعوت کرد با سفر به ایران، از ظرفیت‌ها و برنامه‌های توسعه‌ای حوزه گردشگری کشورمان آگاه شود.

نغمه‌های عضو

و توسعه پایدار دو کشور گام‌های مؤثری برداشته شود. وی در پایان با ابراز امیدواری نسبت به موفقیت‌آمیز بودن این همکاری‌ها، از همتای خود در مصر دعوت کرد با سفر به ایران، از ظرفیت‌ها و برنامه‌های توسعه‌ای حوزه گردشگری کشورمان آگاه شود.

نغمه‌های عضو

و توسعه پایدار دو کشور گام‌های مؤثری برداشته شود. وی در پایان با ابراز امیدواری نسبت به موفقیت‌آمیز بودن این همکاری‌ها، از همتای خود در مصر دعوت کرد با سفر به ایران، از ظرفیت‌ها و برنامه‌های توسعه‌ای حوزه گردشگری کشورمان آگاه شود.

نغمه‌های عضو

و توسعه پایدار دو کشور گام‌های مؤثری برداشته شود. وی در پایان با ابراز امیدواری نسبت به موفقیت‌آمیز بودن این همکاری‌ها، از همتای خود در مصر دعوت کرد با سفر به ایران، از ظرفیت‌ها و برنامه‌های توسعه‌ای حوزه گردشگری کشورمان آگاه شود.

نغمه‌های عضو

و توسعه پایدار دو کشور گام‌های مؤثری برداشته شود. وی در پایان با ابراز امیدواری نسبت به موفقیت‌آمیز بودن این همکاری‌ها، از همتای خود در مصر دعوت کرد با سفر به ایران، از ظرفیت‌ها و برنامه‌های توسعه‌ای حوزه گردشگری کشورمان آگاه شود.

نغمه‌های عضو

و توسعه پایدار دو کشور گام‌های مؤثری برداشته شود. وی در پایان با ابراز امیدواری نسبت به موفقیت‌آمیز بودن این همکاری‌ها، از همتای خود در مصر دعوت کرد با سفر به ایران، از ظرفیت‌ها و برنامه‌های توسعه‌ای حوزه گردشگری کشورمان آگاه شود.